

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

14.5.2021

Dnro 219 /2021

Viite: lausuntopyyntöne 2.11.2020, LAPELY/4356/2020

**EHDOTUKSET KEMIJOEN JA TORNIONJOEN SEKÄ TENON-NÄÄTÄMÖJOEN-PAATS-
JOEN VESIENHOITOALUEIDEN VESIENHOITOSUUNNITELMIKSI VUOSILLE 2022-
2027**

Lapin ELY-keskus pyytää lausuntoa ehdotuksista Kemijoen ja Tornionjoen sekä Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmiksi ja toimenpideohjelmiksi vuosille 2022-2027.

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat Suomessa laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006). Vesienhoidon yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa pinta- ja pohjavesiä niin, ettei niiden tila heikkene ja että tila on vähintään hyvä. Vesienhoidon suunnittelu tapahtuu vesienhoitoalueilla, jotka on määritelty vesistöaluejakoon perustuen valtioneuvoston asetuksella vesienhoitoalueista (1303/2004). Vesienhoitoalueille laaditaan vesienhoitosuunnitelmat, joissa esitetään vesienhoidon yleislinjaukset sekä määritellään tavoitteet ja toimenpiteet vesienhoitoalueella tehtävälle vesienhoitotyölle. Suunnitelma laaditaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2021 on hyväksytty valtioneuvostossa v. 2015. Nyt ne on tarkistettu koskemaan vuosia 2022–2027.

Vesienhoidon tavoitteena on estää jokien, järvien ja rannikkovesien sekä pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan. Tavoitteen saavuttamiseksi suunnitellaan ja toteutetaan vesien tilaa parantavia toimenpiteitä ja seurataan niiden vaikutuksia kaikilla Suomen vesienhoitoalueilla.

Huomioiduista suunnitelmista

Paliskuntain yhdistys näkee vesien hyvän tilan ja siihen tähtäävän suunnittelun tärkeinä. On hyvä, että pyritään heikentyneiden vesistöjen hyvän tilan palauttamiseen ja että vaalitaan ja estetään hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien vesien tilan heikkeneminen.

Vesien ja vesistöjen tila liittyy poronhoitoon vesien puhtauden ja vesistöjen rakentamisen (säännöstely, tekoaltaat ym.) kautta. Poronhoidon luonteen vuoksi ympäristön puhtaus on keskeisiä peruslähtökohtia. Jos vesien laatu heikkenee, voi se vaikuttaa myös porojen ja poronhoitajien terveyteen ja elinkeinon tärkeimmän tulonlähteen, poronlihan, tuotantoon ja laatuun. Huolta aiheuttavat erityisesti kaivostoiminnan päästöt vesistöihin, etenkin niiden yhteisvaikutus Kemijoen ja Torniojoen vesistöalueilla sekä kul-lankaivun aiheuttama yhteisvaikutus Ivalojoen ja Lemmenjoen vesistöalueilla. Historiassa tekoaltaat ovat vaikuttaneet voimakkaasti poronhoidon harjoittamiseen laajoilla alueilla. Tänä päivänäkin eri syistä aika ajoin pinnalle nousevat allassuunnitelmat vaikuttaisivat merkittävän haitallisesti paliskuntien poronhoidon harjoittamiseen, sen järjestämiseen ja jopa elinkeinon jatkuvuuteen. Vesistöjen tila liittyy myös turvallisuuteen: kanavien ja rakennettujen jokien säännöstely aiheuttaa jatkuvasti vahinkoja ja vaaratilanteita poroille ja poronhoitajille.

Paliskuntain yhdistys on laatinut erilaisia suosituksia ja poronhoidon hyvien toimintatapojen oppaita sekä kouluttanut ja näiden toimien kautta edistänyt elinkeinon harjoittajien ympäristötietoisuutta. Oppaissa on nostettu esille mm. porojen talvitarhojen, lisäruokintapaikkojen ja muiden toimintojen sijoittaminen suhteessa vesistöihin ja pohjavesiin niin, ettei niistä aiheudu haittaa ympäristölle tai vesistöjen pilaantumisvaaraa. Porojen talviruokintapaikkojen sijoittamisesta on ohjeistettu myös useimpien kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä. Verrattuna suuriin teollisiin maankäyttäjiin, jotka rakentavat vesistöjä, käyttävät toiminnassaan vettä tai vaikuttavat vedenlaatuun päästöillään tai toiminnallaan, poronhoidon vaikutukset vesistöihin ovat erittäin vähäiset, jopa olemattomat. Sen sijaan vesistöjen tilan muutosten vaikutukset poronhoitoon voivat olla merkittäviä.

Toimenpideohjelmissa on nostettu esille erilaisia vesistöjen tilaan vaikuttavia toimialoja. Näitä ovat mm. metsätalous, kaivostoiminta, turvetuotanto, maatalous, vesivoima ja Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueella lisäksi myös koneellinen kullankaivu. Poronhoito mainitaan ainoastaan Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen alueella maatalouden yhteydessä (kasvinviljely poronrehuksi, talviruokinta). Toimenpideohjelmassa maatalouden perustoimenpiteiden katsotaan pääosin riittävän ja täydentäviksi toimenpiteiksi esitetään ravinteiden käytön hallintaa ja tilakohtaista neuvontaa. Paliskuntain yhdistys katsoo, että toimenpiteissä mainitut keinot ovat riittäviä. Poroille kasvatettavan heinän viljelyssä ei yleensä pyritä tehokkaaseen korrenkasvuun ja suositaan monilajista ”luonnonheinää”, joten lannoitus on vähäistä verrattuna karjanrehun viljelyyn.

Paliskuntain yhdistys näkee tärkeänä, että vesienhoidon suunnittelua tehdään yhteistyössä ja että vesien tilan parantamiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavat toimenpiteet suunnitellaan toimialoittain. Ohjelmissa tarkastellaan myös eri toimintojen ja toimenpiteiden yhteisvaikutuksia. Tämä on tärkeää erityisesti teollisen maankäytön, kuten kaivostoiminnan osalta, sillä Kemijoen vesistöalueella on ja sinne suunnitellaan useita uusia kaivoksia. Myös eri toimintojen kumulatiivisten vaikutusten arviointi on välttämätöntä, jotta ihmistoiminnan todelliset vaikutukset vesiin ja sitä kautta muihin alueiden käyttäjiin saadaan selvitettyä ja haittoja voidaan estää. Maankäytön suunnittelu on tässä avainasemassa ja se onkin nostettu yhdeksi teemaksi vesienhoitosuunnitelmissa. Myös toimintojen luvituksessa tulee ottaa huomioon yhteis- ja kumulatiiviset vaikutukset. Vesipuitelidirektiivi tulee ottaa huomioon vesistöjen tilan suojelussa ja parantamisessa. Toimenpideohjelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteutusta tulee edistää ja niiden tehokkuutta seurata. Tarvittaessa myös uusia ja nykyistä tehokkaampia keinoja ja tekniikoita tulee ottaa käyttöön vesistöjen kokonaisvaltaisen hyvän tilan saavuttamiseksi.

Paliskuntain yhdistys on Lapin vesienhoidon yhteistyöryhmän jäsen. Yhdistys seuraa vesienhoidon suunnittelua ja etenemistä työryhmyöskentelyn ja kuulemisten kautta.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao